

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

17 mai 2022*

„Trimitere preliminară – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Principiul echivalenței – Principiul efectivității – Procedură de executare ipotecară – Caracter abuziv al clauzei care stabilește nivelul nominal al dobânzilor moratorii și al clauzei privind exigibilitatea anticipată care figurează în contractul de împrumut – Autoritate de lucru judecat și decădere – Pierdere a posibilității de a invoca în fața unei instanțe caracterul abuziv al unei clauze contractuale – Competența de control din oficiu a instanței naționale”

În cauza C-600/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Audiencia Provincial de Zaragoza (Curtea Provincială din Zaragoza, Spania), prin decizia din 12 iulie 2019, primită de Curte la 6 august 2019, în procedura

MA

împotriva

Ibercaja Banco SA,

cu participarea:

PO,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Arabadjiev, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (raportor) și I. Jarukaitis, președinți de cameră, domnii M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, doamna L. S. Rossi și domnul A. Kumin, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: doamna L. Carrasco Marco, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 aprilie 2021,

* Limba de procedură: spaniola.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Ibercaja Banco SA, de J. Rodríguez Cárcamo și A. M. Rodríguez Conde, abogados;
- pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta și J. Ruiz Sánchez, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de C. Colelli și G. Greco, avvocati dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de J. Baquero Cruz, N. Ruiz García și C. Valero, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 iulie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între MA, pe de o parte, și Ibercaja Banco SA, pe de altă parte, în legătură cu o cerere de plată a dobânzilor datorate instituției bancare ca urmare a neexecutării de către MA și PO a contractului de împrumut ipotecar încheiat între aceste părți.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Al douăzeci și patrulea considerent al Directivei 93/13 prevede că „autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficiente pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii”.
- 4 Articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede:
„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”
- 5 Potrivit articolului 7 alineatul (1) din directiva menționată:
„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].”

Dreptul spaniol

- 6 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Legea 1/2000 privind Codul de procedură civilă) din 7 ianuarie 2000 (BOE nr. 7 din 8 ianuarie 2000, p. 575), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „LEC”), prevede la articolul 136, intitulat „Decădere”:

„Depășirea termenului prevăzut pentru efectuarea de către o parte a unui act de procedură atrage decăderea, nemaifiind posibilă efectuarea actului în cauză. Grefierul va consemna expirarea termenului, va dispune măsurile care trebuie adoptate sau va informa instanța pentru a se pronunța în mod corespunzător.”

- 7 Potrivit articolului 207 din LEC:

„1. Deciziile prin care se finalizează judecata în primă instanță și cele prin care se dispune cu privire la căile de atac introduse împotriva acestor decizii sunt definitive.

2. Sunt definitive deciziile împotriva cărora nu se poate formula nicio cale de atac, fie pentru că legea nu prevede această cale de atac, fie pentru că, deși legea prevede o astfel de cale de atac, termenele legale au expirat fără ca vreuna dintre părți să fi exercitat o cale de atac.

3. Deciziile definitive dobândesc autoritate de lucru judecat, iar instanța sesizată este în orice caz ținută de soluția reținută.

4. Atunci când termenele de introducere a unei căi de atac împotriva unei decizii au expirat, iar aceasta nu a fost atacată, ea devine definitivă și dobândește autoritate de lucru judecat, iar instanța sesizată este, în orice caz, ținută de soluția reținută.”

- 8 Articolul 222 din LEC prevede:

„1. Autoritatea de lucru judecat a hotărârilor definitive de admitere sau de respingere exclude, în conformitate cu legea, un proces ulterior al cărui obiect este identic cu cel al procesului în care au fost pronunțate.

2. Autoritatea de lucru judecat se referă atât la cererile introductive și la cele reconvenționale, cât și la cele prevăzute la articolul 408 alineatele 1 și 2 din această lege.

Elemente de fapt ulterioare expirării termenului de prezentare a apărărilor din cadrul procedurii în care au fost formulate aceste pretenții trebuie considerate elemente de fapt noi și distincte în raport cu temeiul pe baza căruia au fost formulate pretențiile.

3. Autoritatea de lucru judecat produce efecte obligatorii cu privire la părțile din procesul în care ia naștere, la moștenitorii și la avânzii cauză ai acestora, precum și la subiectele de drept care, deși nu au fost părți din procedură, sunt titulari ai drepturilor pe care se întemeiază calitatea procesuală activă a părților în conformitate cu prevederile articolului 11 din această lege.

[...]

4. Aspectele care au dobândit autoritate de lucru judecat din hotărârea definitivă prin care s-a finalizat un proces sunt obligatorii pentru instanța sesizată cu un proces ulterior, atunci când acestea reprezintă un precedent logic al obiectului acțiunii, când părțile sunt aceleași în cele două procese sau când autoritatea de lucru judecat se extinde asupra acestora printr-o dispoziție legală.”

9 Articolul 517 din LEC are următorul cuprins:

„1. Acțiunea executorie trebuie să se întemeieze pe un titlu care poate fi executat silit.

2. Sunt susceptibile de executare silită numai următoarele titluri:

1 hotărârea de condamnare care nu mai poate fi atacată;

[...]

9 celelalte decizii procedurale și înscrisuri care, potrivit prezentei legi sau oricărei alte legi, pot face obiectul unei executări silită.”

10 Articolul 552 din LEC prevede:

„1. Dacă instanța consideră că nu sunt întrunite modalitățile și condițiile impuse de lege pentru a încuviința executarea, aceasta dă o ordonanță de respingere a cererii de executare.

Instanța examinează din oficiu dacă o clauză care figurează în unul dintre titlurile executorii prevăzute la articolul 557 alineatul 1 poate fi calificată drept abuzivă. Atunci când instanța apreciază că o clauză poate fi calificată drept abuzivă, ascultă părțile în termen de 15 zile. După ascultarea părților, instanța se pronunță în termen de 5 zile lucrătoare, conform dispozițiilor articolului 561 alineatul 1 punctul 3.

2. Împotriva ordonanței de respingere a cererii de executare se poate declara direct apel care se soluționează numai în prezența creditorului. Acesta poate de asemenea, dacă dorește, să solicite reexaminarea cererii sale de către aceeași instanță înainte de a declara apel.

3. După rămânerea definitivă a ordonanței de respingere a cererii de executare, creditorul nu își poate valorifica drepturile decât în procedura ordinară corespunzătoare, dacă autoritatea de lucru judecat a hotărârii sau a deciziei definitive pe care se întemeia cererea de încuviințare a executării nu se opune în acest sens.”

11 Articolul 556 din LEC, intitulat „Contestația la executarea hotărârilor judecătorești sau arbitrale ori a acordurilor de mediere”, prevede la alineatele 1 și 2:

„1. Dacă titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească sau arbitrală prin care se stabilește o obligație ori un acord de mediere, debitorul urmărit poate contesta în scris ordonanța de încuviințare a executării în termen de 10 zile de la notificarea acesteia, demonstrând cu înscrisuri efectuarea plății sau îndeplinirea obligațiilor stabilite prin hotărârea judecătorească sau arbitrală ori prin acord.

De asemenea, se pot invoca termenul de decădere prevăzut pentru introducerea acțiunii de punere în executare, precum și acordurile și tranzacțiile încheiate pentru evitarea executării, cu condiția ca aceste acorduri și tranzacții să fie consemnate într-un act notarial.”

2. Contestația formulată în cazurile prevăzute la alineatul 1 nu suspendă executarea.”

12 Articolul 557 din LEC prevede:

„1. Atunci când executarea se dispune pentru titlurile executorii prevăzute la articolul 517 alineatul 2 punctele 4, 5, 6 și 7, precum și pentru alte înscrisuri care au forță executorie prevăzute la articolul 517 alineatul 2 punctul 9, debitorul urmărit o poate contesta, în termenele și formele prevăzute la articolul anterior, numai în cazul în care invocă unul dintre următoarele motive:

[...]

7 Titlul conține clauze abuzive.

2. În cazul în care se formulează contestația prevăzută la alineatul anterior, grefierul instanței suspendă executarea printr-o măsură de organizare a procedurii.”

13 Articolul 695 din LEC prevede:

„1. În procedurile reglementate în prezentul capitol, contestația la executare formulată de debitorul urmărit nu poate fi admisă decât dacă se întemeiază pe următoarele motive:

[...]

4 caracterul abuziv al unei clauze contractuale care constituie temeiul executării sau care a stat la baza calculării sumei exigibile.

2. În urma formulării contestației prevăzute la alineatul precedent, grefierul instanței suspendă executarea și convoacă părțile la o ședință la instanța care a pronunțat ordonanța de încuviințare a executării. Citarea trebuie să aibă loc cu cel puțin 15 zile înaintea ședinței în cauză. În cadrul acestei ședințe, instanța ascultă părțile, examinează înscrisurile prezentate și pronunță a doua zi o decizie pertinentă sub forma unei ordonanțe.

3. Prin ordonanța de admitere a contestației întemeiate pe primul și pe al treilea motiv enunțate la alineatul 1 al prezentului articol se dispune încetarea executării; prin ordonanța de admitere a contestației întemeiate pe al doilea motiv se stabilește suma pentru care se continuă executarea.

În cazul admiterii celui de al patrulea motiv, se dispune încetarea executării atunci când clauza contractuală constituie temeiul executării. În celelalte cazuri, executarea continuă înlăturându-se clauza abuzivă.

4. Decizia prin care se dispune încetarea executării sau înlăturarea unei clauze abuzive ori respingerea contestației pentru motivul prevăzut la alineatul 1 punctul 4 al prezentului articol poate fi atacată cu apel.

În afara acestor ipoteze, ordonanțele cu privire la contestația reglementată de prezentul articol nu sunt supuse niciunei căi de atac, iar efectele acestora se limitează exclusiv la procedura de executare în care au fost pronunțate.”

14 Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (Legea 1/2013 privind măsurile pentru îmbunătățirea protecției debitorilor ipotecari, restructurarea datoriilor și închirierea de locuințe sociale) din 14 mai 2013 (BOE nr. 116 din 15 mai 2013, p. 36373, denumită în continuare „Legea 1/2013”), care figurează

printre normele care au modificat LEC, a introdus, ca motiv de contestație, posibilitatea de a invoca caracterul abuziv al clauzelor contractuale atât în cadrul procedurii de executare generală, cât și în cadrul procedurii de executare ipotecară. A patra dispoziție tranzitorie din Legea 1/2013 prevede:

„1. Modificările [LEC] aduse prin prezenta lege se aplică procedurilor de executare în curs de desfășurare la data intrării sale în vigoare, numai în ceea ce privește măsurile de executare care trebuie luate în continuare.

2. În orice caz, în procedurile de executare în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a prezentei legi pentru care a expirat termenul de 10 zile prevăzut la articolul 556 alineatul 1 din [LEC] pentru formularea unei contestații, debitorii urmăriți dispun de un termen de decădere de o lună pentru a formula o contestație extraordinară pe cale incidentală în temeiul noilor motive de contestație prevăzute la articolul 557 alineatul 1 punctul 7 și la articolul 695 alineatul 1 punctul 4 din [LEC].

Termenul de decădere de o lună se calculează începând cu ziua următoare celei a intrării în vigoare a prezentei legi, iar contestația incidentală formulată de părți are ca efect suspendarea procedurii până la soluționarea contestației, în conformitate cu articolul 558 și următoarele și cu articolul 695 din [LEC].

Această dispoziție tranzitorie se aplică tuturor procedurilor de executare care nu s-au finalizat prin punerea imobilului în posesia dobânditorului, în conformitate cu dispozițiile articolului 675 din [LEC].

3. De asemenea, în ceea ce privește procedurile de executare în curs de desfășurare în cazul cărora, la momentul intrării în vigoare a prezentei legi, începuse să curgă termenul de contestație de 10 zile prevăzut la articolul 556 alineatul 1 din [LEC], debitorii urmăriți au la dispoziție același termen de decădere de o lună prevăzut la alineatul precedent pentru a formula contestație în temeiul oricăruia dintre motivele de contestație prevăzute la articolele 557 și 695 din [LEC].

4. Publicarea prezentei dispoziții constituie o comunicare completă și valabilă din punctul de vedere al notificării și al calculului termenelor prevăzute la alineatele 2 și 3 ale prezentului articol, nefiind în niciun caz necesară pronunțarea în mod expres a unei decizii în acest scop. [...]”

- 15 Ley 5/2019 reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (Legea 5/2019 privind contractele de credit imobiliar) din 15 martie 2019 (BOE nr. 65 din 16 martie 2019, p. 26329) conține o a treia dispoziție tranzitorie privind regimul special al procedurilor de executare în curs de desfășurare la momentul intrării în vigoare a Legii 1/2013. În temeiul acestei dispoziții, debitorii din procedurile de executare în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a Legii 5/2019, în care termenul de contestație de 10 zile prevăzut la articolul 556 alineatul 1 din LEC expirase la data intrării în vigoare a Legii 1/2013, dispun din nou de un termen de 10 zile pentru introducerea unei contestații incidentale extraordinare, în cazul în care invocă existența unor clauze cu caracter abuziv. Dreptul astfel conferit de dispoziția tranzitorie menționată se aplică tuturor procedurilor de executare care nu s-au finalizat prin punerea imobilului în posesia dobânditorului, cu condiția, printre altele, ca instanța să nu fi verificat deja din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 16 Prin contractul încheiat sub formă de act autentic la 6 mai 2005, Ibercaja Banco le-a acordat lui PO și lui MA un împrumut ipotecar în valoare de 198 400 de euro, rambursabil înainte de data de 31 mai 2040. Acest împrumut era garantat printr-o ipotecă constituită asupra unei locuințe unifamiliale, evaluată la 299 290 de euro.
- 17 Împrumutul a fost contractat cu o rată a dobânzii fixă de 2,75 % pe an până la 30 noiembrie 2005, rata fiind apoi variabilă începând de la această dată și până la încetarea contractului. În conformitate cu clauza 3 bis din acest contract, rata variabilă rezulta din adăugarea marjei constante sau diferențialul constant la rata de referință și era stabilită pentru toată durata contractului la 0,95 puncte sau mai puțin în cazul în care erau îndeplinite condițiile obiective de raportare stipulate. În orice caz, s-a convenit ca diferența minimă aplicată ratei de referință să se ridice la 0,50 % (denumită în continuare „clauză-prag”). Rata nominală anuală a dobânzilor moratorii, prevăzută în clauza 6 din contractul menționat, a fost stabilită la 19 % (denumită în continuare „clauza privind dobânzile moratorii”). Clauza 6 bis din același contract stipula că instituția bancară putea solicita întreaga valoare a împrumutului în caz de neplată a oricărei sume exigibile (denumită în continuare „clauza privind exigibilitatea anticipată”).
- 18 Întrucât MA și PO nu au plătit ratele lunare de rambursare aferente perioadei cuprinse între 31 mai și 31 octombrie 2014, Ibercaja Banco a introdus, la 30 decembrie 2014, o cerere de executare ipotecară. Aceasta le-a solicitat suma de 164 676,53 euro, reprezentând capitalul și dobânzile exigibile și neachitate la data de 5 noiembrie 2014, majorată cu suma de 49 402 euro, calculată provizoriu, fără a se aduce atingere posibilității de a ajusta ulterior dobânzile moratorii, la rata nominală anuală de 12 %, de la închiderea contului la 5 noiembrie 2014 și până la plata integrală.
- 19 Prin ordonanța din 26 ianuarie 2015, instanța competentă a admis executarea titlului ipotecar deținut de Ibercaja Banco și a încuviințat executarea silită împotriva lui PO și MA pentru suma solicitată, i-a obligat la plata acesteia și le-a acordat un termen de 10 zile pentru a formula contestație la executare, în conformitate cu articolul 695 din LEC. În aceeași zi, grefierul acestei instanțe a adresat Registro de la propiedad (Registrul de carte funciară, Spania) o solicitare pentru a se comunica un extras de carte funciară cu privire la dreptul de proprietate și la alte drepturi reale și un certificat privind ipoteca înscrisă în favoarea Ibercaja Banco.
- 20 Ordonanța și solicitarea menționate le-au fost notificate lui MA și PO la 9 februarie 2015 și, respectiv, la 18 februarie 2015.
- 21 În urma decesului lui PO, moștenitorii săi legali, SP și JK, au fost introduși ca părți în proces prin ordonanța din 9 iunie 2016.
- 22 Prin ordonanța din 28 iunie 2016, pronunțată la cererea Ibercaja Banco, instanța de executare a organizat o vânzare la licitație a imobilului ipotecat, în cadrul căreia nimeni nu a licitat. Ibercaja Banco a solicitat ca imobilul să îi fie adjudecat pentru suma de 179 574 de euro, comunicând totodată intenția sa de a ceda drepturile de achiziționare a bunului către Residencial Murillo SA, cu acordul acesteia. Ibercaja Banco a furnizat o dovadă a depunerii sumei sus-menționate corespunzătoare sumei de adjudecare.

- 23 La data de 25 octombrie 2016, Ibercaja Banco a solicitat plata cheltuielilor de judecată, evaluate la 2 886,19 euro, și a dobânzilor în cuantum de 32 538,28 euro, sumă care a fost obținută prin aplicarea unei rate de 12 %, în conformitate cu dispozițiile Legii 1/2013. Această cerere a fost notificată debitorului urmărit.
- 24 La data de 9 noiembrie 2016, MA a formulat în scris o contestație împotriva cererii de plată a dobânzilor, invocând caracterul abuziv al clauzei referitoare la dobânzile moratorii și al clauzei-prag.
- 25 Prin ordonanța din 8 martie 2017, Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (Tribunalul de Primă Instanță nr. 2 din Zaragoza, Spania), după ce a constatat că clauza privind exigibilitate anticipată putea fi abuzivă, a decis, în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, să examineze caracterul eventual abuziv al clauzelor din titlul executoriu. Acesta a acordat părților un termen de 15 zile pentru a-și putea formula observațiile cu privire la această chestiune, precum și cu privire la o eventuală suspendare a procedurii.
- 26 Ibercaja Banco s-a opus suspendării procedurii și a arătat că nu se mai putea constata caracterul abuziv al clauzelor contractului pentru motivul că dreptul aferent adjudecării fusese cedat, iar cheltuielile de judecată fuseseră impozitate. Ibercaja Banco a amintit că, în orice caz, nu solicitase plata dobânzilor moratorii la rata de 19 % și că mai multe rate exigibile nu fuseseră plătite la momentul închiderii contului.
- 27 Prin ordonanța din 20 noiembrie 2017, Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (Tribunalul de Primă Instanță nr. 2 din Zaragoza) a constatat caracterul abuziv al clauzei privind exigibilitatea anticipată și a dispus încetarea executării, fără imputarea cheltuielilor de judecată. Ibercaja Banco a formulat apel împotriva acestei ordonanțe la Audiencia Provincial de Zaragoza (Curtea Provincială din Zaragoza, Spania).
- 28 Prin ordonanța din 28 martie 2018, instanța de apel a modificat ordonanța din 20 noiembrie 2017 și a dispus continuarea procedurii de executare, pentru motivul că nu se mai putea examina caracterul abuziv al clauzelor contractului de împrumut, întrucât acest contract își produsese deja efectele, garanția ipotecară fusese executată, iar dreptul de proprietate fusese transferat. Instanța de apel s-a întemeiat astfel pe principiul securității juridice a raporturilor de proprietate deja născute.
- 29 Prin ordonanța din 31 iulie 2018, Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Zaragoza (Tribunalul de Primă Instanță nr. 2 din Zaragoza) a respins contestația privind stabilirea cuantumului dobânzilor și, prin urmare, a încuviințat suma de 32 389,89 euro, pentru motivul că, întrucât procedura a fost introdusă după intrarea în vigoare a Legii 1/2013 și nu s-a formulat nicio contestație incidentală, caracterul eventual abuziv al clauzelor nu mai putea fi examinat din cauza autorității de lucru judecat a ordonanței din 26 ianuarie 2015.
- 30 MA a formulat apel împotriva acestei ordonanțe la Audiencia Provincial de Zaragoza (Curtea Provincială din Zaragoza).
- 31 Această instanță arată că, potrivit modalităților procedurale de desfășurare a procedurii de executare ipotecară prevăzute de dreptul spaniol, instanța este obligată ca, în cadrul primei etape a procedurii, să examineze din oficiu, în temeiul articolului 552 din LEC, caracterul eventual abuziv al clauzelor cuprinse în contractul de împrumut ipotecar care stă la baza dispoziției de punere în executare. Această examinare ar implica o apreciere negativă, în sensul că instanța nu furnizează

în decizia de încuviințare a executării ipotecare nicio motivare explicită în ceea ce privește alte clauze decât cele considerate abuzive. În consecință, instanțele naționale nu ar putea constata caracterul abuziv al clauzelor într-un stadiu ulterior al procedurii, iar consumatorul, în calitate de debitor care nu formulează contestație la executare în termenul prevăzut, nu ar putea invoca acest caracter abuziv în cadrul aceleiași proceduri sau al unei proceduri declarative subsecvente. Prin urmare, s-ar pune problema dacă aceste modalități procedurale sunt conforme cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 și cu principiul efectivității.

- 32 În plus, instanța de trimitere solicită să se stabilească de la ce moment trebuie să se considere finalizată procedura de executare ipotecară din perspectiva posibilității de a se examina caracterul abuziv al clauzelor contractuale de către instanță din oficiu sau la cererea părții vizate de executare. Mai precis, s-ar ridica problema dacă finalizarea acestei proceduri intervine atunci când garanția ipotecară a fost executată, bunul ipotecat a fost vândut și drepturile de proprietate asupra acestui bun au fost transferate sau dacă, dimpotrivă, respectiva procedură nu este finalizată după transferul dreptului de proprietate, rămânând posibilă examinarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale până în momentul în care debitorul este expulzat din imobil, ceea ce ar putea determina anularea procedurii de executare ipotecară sau ar putea afecta condițiile în care a avut loc judecarea bunului.
- 33 În aceste condiții, Audiencia Provincial de Zaragoza (Curtea Provincială din Zaragoza) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) O legislație națională din care rezultă că, atunci când o anumită clauză abuzivă a trecut de controlul jurisdicțional efectuat inițial din oficiu [analiză negativă a validității clauzelor] la momentul încuviințării executării silită, acest control împiedică aceeași instanță să examineze ulterior din oficiu clauza în cazul în care existau încă de la început elementele de drept și de fapt, cu toate că în cadrul controlului inițial nu s-a exprimat nici în dispozitiv, nici în motivare nicio considerație privind validitatea clauzelor contractuale, este conformă cu principiul eficacității prevăzut la articolul 6 alineatul (1) din Directiva [93/13], conform interpretării date acesteia de Curte?
  - 2) Următoarea chestiune este dacă debitorul urmărit, atunci când există deja elementele de fapt [și] de drept care determină caracterul abuziv al unei clauze incluse într-un contract încheiat cu consumatorii, nu invocă această clauză în cadrul contestației prevăzute în acest scop de lege are posibilitatea, după soluționarea contestației respective, să formuleze o nouă cerere de contestație în cadrul căreia să se aprecieze caracterul abuziv al altei sau al altor clauze, în condițiile în care acesta ar fi putut să le invoce de la început în cadrul procedurii de drept comun prevăzute de lege? În definitiv, intervine decăderea care împiedică un consumator să invoce din nou caracterul abuziv al altei clauze în aceeași procedură de executare silită și chiar într-o procedură de judecată declarativă ulterioară?
  - 3) A treia chestiune este dacă, în cazul în care se consideră conformă cu Directiva 93/13 concluzia că debitorul nu poate formula o a doua contestație sau una ulterioară invocând caracterul abuziv al unei clauze pe care ar fi putut să îl invoce anterior având în vedere că existau deja elementele de fapt și de drept necesare, este posibil ca această împrejurare să fie invocată pentru ca instanța, luând cunoștință de caracterul abuziv respectiv, să își poată exercita competența de control din oficiu?

- 4) A patra chestiune este dacă, în cazul confirmării licitației și al atribuirii imobilului, care poate fi în favoarea aceluiași creditor, inclusiv în situația în care s-a produs efectul translativ al dreptului de proprietate asupra imobilului oferit drept garanție care a fost deja executată, este conformă cu dreptul Uniunii o interpretare potrivit căreia, odată finalizată procedura, procesul stingându-se prin obținerea rezultatului urmărit, și anume executarea garanției, debitorul poate să formuleze alte cereri de contestație pentru a se constata nulitatea unei clauze abuzive care are efecte asupra procedurii de executare sau, în urma efectului translativ de proprietate care poate fi în favoarea creditorului și care se poate înscrie în Registrul de carte funciară, o instanță poate dispune o examinare din oficiu care să implice anularea întregii proceduri de executare sau finalizarea sa cu efecte asupra sumelor acoperite prin ipotecă, putând fi afectate condițiile în care au fost formulate ofertele?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele trei întrebări

- 34 Prin intermediul primelor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care, din cauza efectului autorității de lucru judecat și al decăderii, nu permite nici instanței să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, nici consumatorului să invoce, după expirarea termenului de formulare a contestației, caracterul abuziv al acestor clauze în cadrul respectivei proceduri sau în cadrul unei proceduri declarative subsecvente, în cazul în care clauzele amintite au făcut deja obiectul, la momentul începerii procedurii de executare ipotecară, al unei examinări din oficiu de către instanță a caracterului lor eventual abuziv, dar în hotărârea judecătorească de încuviințare a executării ipotecare nu se regăsește o motivare, fie ea chiar sumară, care să precizeze efectuarea acestei examinări și nici nu se indică faptul că aprecierea făcută de această instanță la finalul respectivei examinări nu va mai putea fi repusă în discuție în situația în care nu este formulată o contestație în termenul menționat.
- 35 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se întemeiază pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare (a se vedea în special Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 36 Având în vedere o astfel de situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede că clauzele abuzive nu creează obligații pentru consumatori. Este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să substituie echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceștia (a se vedea în special Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 37 În acest context, Curtea a considerat deja în repetate rânduri că instanța națională este obligată să analizeze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale care intră în domeniul de aplicare al Directivei 93/13, suplinind în acest fel dezechilibrul existent între consumator și profesionist, din moment ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop (Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 46 și jurisprudența citată, și Hotărârea

din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 58, precum și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 43).

- 38 În plus, Directiva 93/13 impune statelor membre, astfel cum reiese din articolul 7 alineatul (1) coroborat cu al douăzeci și patrulea considerent al acesteia, să prevadă mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate de un profesionist cu consumatorii (Hotărârea din 26 iunie 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, punctul 44 și jurisprudența citată).
- 39 Deși Curtea, în mai multe rânduri, a stabilit deja, ținând seama de cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (1), precum și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, modul în care instanța națională trebuie să asigure protecția drepturilor conferite consumatorilor de această directivă, este la fel de adevărat că, în principiu, dreptul Uniunii nu armonizează procedurile aplicabile examinării caracterului pretins abuziv al unei clauze contractuale și că, prin urmare, acestea țin de ordinea juridică internă a statelor membre, în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă, dar cu condiția de a nu fi mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și de a nu face imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în special Hotărârea din 26 iunie 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, punctele 45 și 46, precum și jurisprudența citată).
- 40 În aceste condiții, este necesar să se stabilească dacă aceste dispoziții impun instanței de executare să efectueze un control al caracterului eventual abuziv al clauzelor contractuale, în pofida normelor procedurale naționale care pun în aplicare principiul autorității de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești, care nu prevăd în mod expres examinarea caracterului abuziv.
- 41 În această privință, trebuie să se amintească importanța pe care o are principiul autorității de lucru judecat în ordinea juridică a Uniunii și în ordinele juridice naționale. Astfel, Curtea a avut deja ocazia de a preciza că, pentru a garanta atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca hotărârile judecătorești devenite definitive, după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor de exercitare a acestor căi de atac, să nu mai poată fi contestate (a se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punctele 35 și 36, precum și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 46).
- 42 De asemenea, Curtea a recunoscut deja că protecția consumatorului nu are un caracter absolut. În special, aceasta a apreciat că dreptul Uniunii nu impune unei instanțe naționale să înlăture aplicarea normelor interne de procedură care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii, chiar dacă acest lucru ar permite remedierea unei încălcări a unei dispoziții, indiferent de natura acesteia, conținute în Directiva 93/13 (a se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 37, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 68), sub rezerva totuși a respectării principiilor echivalenței și efectivității, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 39 din prezenta hotărâre.
- 43 În ceea ce privește principiul echivalenței, este necesar să se arate că nu există niciun element de natură să suscite Curții îndoieli cu privire la conformitatea cu acest principiu a reglementării naționale în discuție în litigiul principal. Din dosarul de care dispune Curtea nu rezultă că dreptul

național permite instanței de executare să reexamineze o hotărâre judecătorească care are autoritate de lucru judecat, chiar și în cazul în care există o eventuală încălcare a normelor de ordine publică naționale.

- 44 În ceea ce privește principiul efectivității, Curtea a statuat că fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care această dispoziție îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile sale, precum și, dacă este cazul, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (Hotărârea din 22 aprilie 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punctul 53). Curtea a apreciat că respectarea principiului efectivității nu poate totuși merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat (Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 62).
- 45 În plus, Curtea a precizat că obligația statelor membre de a asigura efectivitatea drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii implică, în special pentru drepturile care decurg din Directiva 93/13, o cerință de protecție jurisdicțională efectivă, reafirmată la articolul 7 alineatul (1) din această directivă și consacrată de asemenea la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care se aplică printre altele în ceea ce privește definirea modalităților procedurale referitoare la acțiunile în justiție întemeiate pe astfel de drepturi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iunie 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19-C-782/19, EU:C:2021:470, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 46 În această privință, Curtea a statuat că, în lipsa unui control eficient al caracterului potențial abuziv al clauzelor contractului în discuție, respectarea drepturilor conferite de Directiva 93/13 nu poate fi garantată (Hotărârea din 4 iunie 2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, punctul 35 și jurisprudența citată).
- 47 În consecință, condițiile stabilite de legislațiile naționale, la care face trimitere articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, nu pot aduce atingere substanței dreptului pe care această dispoziție îl conferă consumatorilor ca o clauză reputată abuzivă să nu creeze obligații pentru aceștia (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 71, precum și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 51).
- 48 Din decizia de trimitere reiese că, în cauza principală, la momentul deschiderii procedurii de executare, astfel cum parțial s-a arătat deja la punctul 31 din prezenta hotărâre, instanța competentă a examinat din oficiu posibilitatea de a califica drept abuzivă vreuna dintre clauzele contractului în discuție. După ce a apreciat că această situație nu se regăsea în speță, instanța a încuviințat executarea fără a menționa expres, în decizia sa, controlul pe care l-a efectuat din oficiu. Din această decizie reiese de asemenea că, la expirarea termenului de 10 zile pentru formularea contestației la executare, care curge de la notificarea deciziei, debitorul este decăzut din dreptul de a contesta executarea, inclusiv pentru motive întemeiate pe caracterul potențial abuziv al clauzelor unui contract încheiat cu un profesionist.
- 49 Din moment ce decizia prin care instanța a dispus încuviințarea procedurii de executare ipotecară nu cuprindea nicio motivare care să ateste efectuarea unui control al caracterului abuziv al clauzelor din titlul care stătea la baza deschiderii acestei proceduri, consumatorul nu a fost informat cu privire la existența acestui control și nici, cel puțin în mod sumar, cu privire la

motivele în temeiul cărora instanța a apreciat că respectivele clauze în discuție erau lipsite de caracter abuziv. Prin urmare, acesta nu a putut aprecia în deplină cunoștință de cauză dacă era necesară introducerea unei căi de atac împotriva acestei decizii.

- 50 Astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 63 din concluzii, obligația instanței naționale de a efectua o examinare din oficiu a caracterului eventual abuziv al clauzelor contractuale este justificată de natura și de importanța interesului public care stă la baza protecției pe care Directiva 93/13 o conferă consumatorilor. Or, un control eficient al caracterului eventual abuziv al clauzelor contractuale, astfel cum impune Directiva 93/13, nu poate fi garantat dacă autoritatea de lucru judecat ar privi și hotărârile judecătorești care nu menționează efectuarea unui asemenea control.
- 51 În schimb, este necesar să se considere că această protecție ar fi asigurată în cazul în care, în ipoteza vizată la punctele 49 și 50 din prezenta hotărâre, instanța națională ar preciza în mod explicit, în decizia sa de încuviințare a executării ipotecare, că a efectuat o examinare din oficiu a caracterului abuziv al clauzelor din titlul care stă la baza procedurii de executare ipotecară, că această examinare, motivată cel puțin în mod sumar, nu a evidențiat existența niciunei clauze abuzive și că, în lipsa unei contestații formulate în termenul prevăzut de legislația națională, consumatorul va fi decăzut din dreptul de a invoca acest caracter eventual abuziv al respectivelor clauze.
- 52 Din cele de mai sus rezultă că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care, din cauza efectului autorității de lucru judecat și al decăderii, nu permite nici instanței să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, nici consumatorului să invoce, după expirarea termenului de formulare a contestației, caracterul abuziv al acestor clauze în cadrul respectivei proceduri sau în cadrul unei proceduri declarative subsecvente, în cazul în care clauzele amintite au făcut deja obiectul, la momentul începerii procedurii de executare ipotecară, al unei examinări din oficiu de către instanță a caracterului lor eventual abuziv, dar în hotărârea judecătorească de încuviințare a executării ipotecare nu se regăsește o motivare, fie ea chiar sumară, care să precizeze efectuarea acestei examinări și nici nu se indică faptul că aprecierea făcută de această instanță la finalul respectivei examinări nu va mai putea fi repusă în discuție în situația în care nu este formulată o contestație în termenul menționat.

Cu privire la a patra întrebare

- 53 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care nu permite unei instanțe naționale să examineze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul eventual abuziv al unor clauze contractuale în cazul în care garanția ipotecară a fost executată, bunul ipotecat a fost vândut, iar dreptul de proprietate asupra bunului care face obiectul contractului în discuție a fost transferat unui terț.
- 54 Trebuie amintit că, la punctul 50 din Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945), Curtea a declarat că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu sunt aplicabile unei proceduri inițiate de adjudecarea unui imobil în urma executării extrajudiciare a garanției ipotecare consimțite asupra bunului respectiv de către un consumator în favoarea unui creditor profesionist și care are ca obiect protecția drepturilor reale dobândite în mod legal de către adjudecatorul în cauză, în măsura în care, pe de o parte, această procedură este independentă de raportul juridic dintre creditorul profesionist și consumator și,

pe de altă parte, garanția ipotecară a fost executată, imobilul a fost vândut, iar drepturile reale aferente au fost transferate fără ca respectivul consumator să fi recurs la căile de atac prevăzute în acest context. În special, Curtea a subliniat la punctul 44 din acea hotărâre că procedura în discuție nu viza executarea silită a garanției ipotecare și nu se întemeia pe contractul de împrumut ipotecar.

- 55 În schimb, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 71 din concluzii, prezenta cauză se înscrie în contextul unei proceduri de executare ipotecară referitoare la raportul juridic existent între un consumator și un creditor profesionist care au încheiat un contract de împrumut ipotecar.
- 56 Astfel cum reiese din răspunsul dat la primele trei întrebări, atunci când s-a pronunțat o hotărâre judecătorească de încuviințare a executării ipotecare, în condițiile în care o instanță a efectuat anterior o examinare din oficiu a caracterului abuziv al clauzelor din titlul care stă la baza acestei proceduri, dar în acea hotărâre nu se regăsește o motivare, fie ea chiar sumară, care să precizeze efectuarea acestei examinări și nici nu se indică faptul că aprecierea făcută de această instanță la finalul respectivei examinări nu va mai putea fi repusă în discuție în situația în care nu este formulată o contestație în termenul prevăzut în acest sens, nu se pot invoca împotriva unui consumator, în scopul de a-l lipsi pe acesta de protecția împotriva clauzelor abuzive care îi este conferită de articolul 6 alineatul (1) și de articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, nici autoritatea de lucru judecat, nici decăderea în etapele ulterioare ale acestei proceduri, cum ar fi o cerere de plată a dobânzilor datorate instituției bancare din cauza neexecutării de către consumator a contractului de împrumut ipotecar în discuție sau o procedură declarativă subsecventă.
- 57 În aceste condiții, într-o situație precum cea din litigiul principal, în care procedura de executare ipotecară s-a finalizat, iar dreptul de proprietate asupra acestui bun a fost transferat unui terț, instanța nu mai poate efectua, din oficiu sau la cererea consumatorului, o examinare a caracterului abuziv al clauzelor contractuale care ar conduce la anularea actelor prin care se transferă proprietatea și nu mai poate repune în discuție securitatea juridică a transferului dreptului de proprietate efectuat deja către un terț.
- 58 Cu toate acestea, într-o asemenea situație, consumatorul trebuie să fie în măsură, potrivit articolului 6 alineatul (1) și articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității, să invoce, într-o procedură subsecventă distinctă, caracterul abuziv al clauzelor contractuale de împrumut ipotecar pentru a-și putea exercita efectiv și pe deplin drepturile conferite de această directivă, în scopul de a obține repararea prejudiciului financiar cauzat prin aplicarea acestor clauze.
- 59 În consecință, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale care nu permite unei instanțe naționale să examineze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul eventual abuziv al unor clauze contractuale în cazul în care garanția ipotecară a fost executată, bunul ipotecat a fost vândut, iar dreptul de proprietate asupra bunului a fost transferat unui terț, cu condiția ca respectivul consumator, al cărui bun a făcut obiectul unei proceduri de executare ipotecară, să poată să își valorifice drepturile în cadrul unei proceduri subsecvente, în scopul de a obține repararea, în temeiul acestei directive, a consecințelor financiare ce rezultă din aplicarea unor clauze abuzive.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 60 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanțele de trimitere, este de competența acestora să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care, din cauza efectului autorității de lucru judecat și al decăderii, nu permite nici instanței să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, nici consumatorului să invoce, după expirarea termenului de formulare a contestației, caracterul abuziv al acestor clauze în cadrul respectivei proceduri sau în cadrul unei proceduri declarative subsecvente, în cazul în care clauzele amintite au făcut deja obiectul, la momentul începerii procedurii de executare ipotecară, al unei examinări din oficiu de către instanță a caracterului lor eventual abuziv, dar în hotărârea judecătorească de încuviințare a executării ipotecare nu se regăsește o motivare, fie ea chiar sumară, care să precizeze efectuarea acestei examinări și nici nu se indică faptul că aprecierea făcută de această instanță la finalul respectivei examinări nu va mai putea fi repusă în discuție în situația în care nu este formulată o contestație în termenul menționat.**
- 2) **Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale care nu permite unei instanțe naționale să examineze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul eventual abuziv al unor clauze contractuale în cazul în care garanția ipotecară a fost executată, bunul ipotecat a fost vândut, iar dreptul de proprietate asupra bunului a fost transferat unui terț, cu condiția ca respectivul consumator, al cărui bun a făcut obiectul unei proceduri de executare ipotecară, să poată să își valorifice drepturile în cadrul unei proceduri subsecvente, în scopul de a obține repararea, în temeiul acestei directive, a consecințelor financiare ce rezultă din aplicarea unor clauze abuzive.**

Semnături